

Barbara Johnová

Teoretické problémy španělské lexikografie

(posudek vedoucího diplomové práce)

Předkládaná diplomová práce se od většiny diplomových prací liší svým teoretickým záběrem: byť místy analyzuje konkrétní jazykový materiál a předmětem jejího zájmu je vlastně činnost do značné míry praktická, totiž vytváření slovníku, její celkový ráz je teoretizující, spekulativní, takže bychom ji nejspíš mohli zařadit do disciplíny, kterou sama definuje jako metalexikografii. Práce tohoto typu klade na autora velké požadavky, protože vyžaduje nadhled nad tématem a suverénní zvládnutí teoretických základů zkoumaného předmětu. Hned úvodem mohu konstatovat, že dle mého soudu autorka předkládané práce tento těžký úkol zvládla velmi dobře.

Formálně práce sestává z pěti kapitol. Krátký *Úvod* shrnuje cíle a východiska práce a ozřejmuje, že veškeré úvahy budou ilustrovány na analýze tří významných španělských slovníků, totiž *DRAE (Diccionario de la lengua española)*, *DUE (Diccionario de uso del español)* a *Lema (Lema – diccionario de la lengua española)*. Druhá kapitola, *Úvodní teoretická část*, shrnuje a komentuje typologii existujících slovníků. Klíčová třetí kapitola *Teoreticko-praktická část* velmi podrobně analyzuje problematiku spojenou s makrostrukturou a mikrostrukturou slovníku. Traktuje klíčové problémy moderní lexikografie, jako jsou kritéria výběru slovníkových hesel, lemmatizace, homonymie a polysémie, lexikografická definice apod. Ve čtvrté kapitole, nazvané *Analyzované slovníky – shrnutí*, předkládá autorka detailní popis tří zmiňovaných slovníků a doprovází ho vlastním hodnotícím komentářem. *Závěr*, poslední kapitola, shrnuje nejdůležitější výsledky práce.

Celá práce nejenže analyzuje významné španělské slovníky, ale i svým celkovým teoretickým ukotvením je převážně španělská: autorka využila zkušeností získaných při svém pobytu na univerzitě ve Valencii, a i naprostá většina sekundární literatury je španělská nebo v hispánském prostředí vydaná. Tento přístup dodává výkladu na ucelenosti a přesvědčivosti, byť španělská terminologie ne vždy odpovídá české (např. typologie frazeologických jednotek na s. 38 n. se liší od obvyklé české; autorka mj. musela řešit otázku překladu termínů do češtiny). Některé odlišnosti v české a hispánské lexikografii vyvolávají jisté teoretické otázky – k těm se ještě vrátíme.

Než se podíváme na některé dílčí jevy, zdůrazněme, že práce má řadu obecných kladů: autorka se v problematice pohybuje zcela suverénně, i dílčí témata má promyšlená a své závěry ověřené na konkrétním jazykovém materiálu; je nadána výbornou schopností formulovat a strukturovat výklad; své analýzy nezatěžuje nepodstatnými odbočkami, jak se někdy v diplomových pracích děje. Práce jako celek je zkrátka vyzrálým dokladem autorčiny erudice.

Náměty k obhajobě:

- Autorka se opakovaně zabývá otázkou normy. Domnívám se, že až do nástupu korpusově založené lexikografie byla norma naprosto pochopitelně tak či onak přítomna i ve slovnících, které neměly preskriptivní cíle. Zdá se, že otázka normy úzce souvisí s konkrétním jazykem, s definicí spisovnosti, nespisovnosti, hovorovosti apod. Španělská lexikografie tak řeší jiné problémy než např. lexikografie česká. Obtížnost definování normativní varianty je navíc na různých jazykových rovinách různě obtížná. Tím je možná také dán fakt, že zatímco lexikografie byla v RAE vždy pěstována a z každé doby máme k dispozici slovníky, vytváření normativní gramatiky představovalo vždy problém.
- Jak by autorka charakterizovala rozdíly mezi českou a španělskou lexikografií, vidí-li nějaké?
- Na mnoha místech mluví autorka velmi trefně o přínosu elektronických slovníků pro lexikografii, a komentuje i jisté nevýhody elektronických slovníků. V lexikografii založené výslovně na korpusech je velmi podstatným pojmem kolokace (byť trochu jinak definovaná než v tradiční lexikologii). V extrémních přístupech heslo obsahuje jen podrobný výčet frekventovaných kolokací. Co autorka o tomto přístupu soudí? (Podobně by v čistě korpusovém přístupu neobstál jiný než korpusový příklad: vlastní tvorba slovníkového příkladu – s. 61 – se nepřipouští.)
- V českém prostředí se poslední dobou zdá, že mnoho komerčně zaměřených menších slovníků v podstatě jen přejímá zestručněné verze slovníků tradičních. Setkala se autorka s podobným parazitováním (těžko to lze nazvat jinak: autorčina diplomová práce je vlastně i holdem lexikografické práci a ukazuje, že vytváření dobrého slovníku je dlouhodobou, nikdy nekončící mravenčí prací)?
- Výše jsem ocenil práci jako celek. Velmi hodnotné jsou pro hispanistu ale také dílčí úvahy, např. o přechýlených formách, o neologismech apod. O některých detailech by šlo pochopitelně diskutovat (např. údajně chybné spojení *hacer una decisión* – s. 40 – se vcelku běžně objevuje v stylově nižších registrech jazyka), ale to platí o každé práci.

Po formální i jazykové stránce je práce připravena velmi pečlivě, našel jsem jen několik drobných chyb a překlepů.

Celkově práce podle mého soudu plně splňuje nároky kladené na diplomovou práci, doporučuji ji k obhajobě a předběžně hodnotím stupněm *výborně*.

V Praze dne 8. 9. 2012

doc. PhDr. Petr Čermák, Ph. D.